

factbook/fields/2004.html

7. Goni U. Falkland Islands: respect overwhelming “yes” vote, Cameron tells Argentina [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.theguardian.com/uk/2013/mar/12/falkland-islands-referendum-votes-yes>

8. Irvine C. Falkland Islands oil reserves to help British economy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/falklandislands/6708902/Falkland-Islands-oil-reserves-to-help-British-economy.html>

9. La economía de Malvinas: pocos habitantes, muchos millones [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.lanacion.com.ar/1447968-la-economia-de-malvinas-pocos-habitantes-muchos-millones>

10. MT message to Reagan (proposed Argentine UN resolution on future negotiations over Falklands sovereignty) [“The British people would see your vote for this resolution as an American decision to...support a dictatorship against the home of democracy”] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/122870>. – Назва з екрана.

11. Reagan message to MT (congratulations on victory in the Falklands) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/122866>. – Назва з екрана.

12. Reagan message to MT (proposed Argentine UN resolution on future negotiations over Falklands sovereignty) [US will vote for resolution] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/122867>. – Назва з екрана.

13. Reagan message to MT (proposed Argentine UN resolution on future negotiations over Falklands sovereignty) [“I realize that our understanding of these events is indeed quite different”] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/122871>. – Назва з екрана.

14. Thatcher letter to Reagan (U.N. resolution unacceptable to UK) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/109322>. – Назва з екрана.

15. Una petrolera inglesa invertirá en Malvinas US\$ 2.000 millones [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.ieco.clarin.com/economia/petrolera-invertira-Malvinas-US-millones_0_554944566.html

16. Заява президента Аргентини від 11 березня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.presidencia.gov.ar/discursos/25694>

17. Яковлева Н. М. Архипелаг раздора (к 30-летию Фолклендской (Мальвинской) войны) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.perspektivy.info/oikumena/amerika/arkhipelag_razdora_k_30-letiju_folklandskoj_malvinskoj_vojny_2012-03-13.htm

References

1. Armed Forces of the Argentine Republic [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Armed_Forces_of_the_Argentine_Republic#cite_note-8

2. Britain set for Falklands Islands oil windfall [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://uk.reuters.com/article/2012/02/16/uk-falklands-oil-idUKTRE81FILA20120216>

3. Castro mocks UK Falklands claim as Argentina accuses Britain of “militarisation” [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/falklandislands/9068701/Castro-mocks-UK-Falklands-claim-as-Argentina-accuses-Britain-of-militarisation.html>

4. Falkland military claims rejected [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.independent.co.uk/news/world/politics/falkland-military-claims-rejected-6661028.html>

5. Falklands referendum: Voters choose to remain UK territory [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-21750909>

6. GDP – per capita. Country Comparison to the World [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2004.html>

7. Goni U. Falkland Islands: respect overwhelming “yes” vote, Cameron tells Argentina [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.theguardian.com/uk/2013/mar/12/falkland-islands-referendum-votes-yes>

8. Irvine C. Falkland Islands oil reserves to help British economy [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/falklandislands/6708902/Falkland-Islands-oil-reserves-to-help-British-economy.html>

9. La economía de Malvinas: pocos habitantes, muchos millones

[Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.lanacion.com.ar/1447968-la-economia-de-malvinas-pocos-habitantes-muchos-millones>

10. MT message to Reagan (proposed Argentine UN resolution on future negotiations over Falklands sovereignty) [“The British people would see your vote for this resolution as an American decision to...support a dictatorship against the home of democracy”] [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/122870>. – Nazva z ekrana.

11. Reagan message to MT (congratulations on victory in the Falklands) [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/122866>. – Nazva z ekrana.

12. Reagan message to MT (proposed Argentine UN resolution on future negotiations over Falklands sovereignty) [US will vote for resolution] [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/122867>. – Nazva z ekrana.

13. Reagan message to MT (proposed Argentine UN resolution on future negotiations over Falklands sovereignty) [“I realize that our understanding of these events is indeed quite different”] [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/122871>. – Nazva z ekrana.

14. Thatcher letter to Reagan (U.N. resolution unacceptable to UK) [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.margarethatcher.org/document/109322>. – Nazva z ekrana.

15. Una petrolera inglesa invertira en Malvinas US\$ 2.000 millones [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: http://www.ieco.clarin.com/economia/petrolera-invertira-Malvinas-US-millones_0_554944566.html

16. Zayava prezidenta Argentini vid 11 bereznya 2012 roku [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: <http://www.presidencia.gov.ar/discursos/25694>

17. Yakovleva N. M. Arhipelag razdora (k 30-letiyu Folklandskoy (Malvinskoy) voyny) [Elektronny resurs]. – Rezhim dostupu: URL: http://www.perspektivy.info/oikumena/amerika/arkhipelag_razdora_k_30-letiju_folklandskoj_malvinskoy_vojny_2012-03-13.htm

Primachenko I. O., postgraduate, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), primachenkoonline@gmail.com

The Falklands issue in international relations: 1982–2015

The article reviews the development of Argentine–British dispute concerning the sovereignty over the Falkland Islands: from the end of armed conflict around the archipelago in 1982 till present time. The analysis of documents, which have become available to researchers just recently, and the analysis of modern sources allows making attempt to multilateral study of this weakly illuminated in historiography period of the Falklands issue.

Keywords: Falklands war, Falkland Islands, United Kingdom, Argentina, extraction of petroleum, economy.

Примаченко И. А., аспирант, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), primachenkoonline@gmail.com

Фолклендский вопрос в международных отношениях: 1982–2015 гг.

Рассмотрено развитие аргентино–британского спора по вопросу суверенитета над Фолклендскими островами от завершения вооруженного конфликта 1982 года вокруг архипелага до настоящего момента. Анализ документов, которые лишь недавно стали доступны исследователям, и современных источников позволяет сделать попытку многостороннего исследования этого слабо освещенного в историографии периода фолклендского вопроса.

Ключевые слова: Фолклендская война, Фолклендские острова, Великобритания, Аргентина, нефтедобыча, экономика.

* * *

УДК 94(476)

Przybyszewska K.

Doktor, Instytut Nauk Humanistycznych i Społecznych Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku (Poland, Płock), kinga.przybyszewska@gmail.com

EWOLUCJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W POLSCE – RYS DEFINICYJNY

Artykuł prezentuje ewolucję definicyjną polityki społecznej w Polsce. Teoretycy polityki społecznej dążyli zwykle do sporządzenia typologii, które odzwierciedlałyby rzeczywistość (istniejącą lub proponowaną) treść prowadzonej polityki.

Słowa kluczowe: polityka społeczna, modele polityki społecznej.

(стаття друкується мовою оригіналу)

Termin “polityka społeczna” pojawił się na przełomie XVIII i XIX wieku. Po raz pierwszy użył go Charles Fourier, francuski filozof, zwolennik tworzenia wspólnot (zwanych falansterami), w których naturalne warunki miały wpływać na podział pracy. Pomoc społeczna udzielana ludziom w różnych formach istniała jednak już w starożytności, a w średniowieczu pojawiły się pierwsze regulacje prawne dotyczące ludzi biednych. Jednak prawdziwy przełom w tej dziedzinie nastąpił w XIX wieku w Anglii, gdzie pojawili się państwowi inspektorzy fabryczni, których zadaniem było kontrolowanie przestrzegania ustaw skracających dzień pracy pracowników dorosłych, młodocianych i dzieci. Pierwsze ubezpieczenia społeczne wprowadzono w Prusach w końcu XIX wieku. W latach trzydziestych, w czasie wielkiego kryzysu gospodarczego (1929–1933) w Stanach Zjednoczonych, realizowano program *New Deal*, który miał umożliwić szybką poprawę gospodarki. Program ten wprowadził zasiłki zdrowotne, ubezpieczenia emerytalne, ustalił minimalne płace i maksymalny czas pracy, a także poszerzył znacznie uprawnienia związków zawodowych. Warstwy zamożne różnie reagowały na ustawodawstwo socjalne. Na ogół dostrzegały jednak potrzebę poddania stosunków i warunków pracy regulacji prawnej, zapewne ze względu na obawę przed patologicznymi zachowaniami najbiedniejszych mieszkańców miast i oporem pracowników. W XIX wieku zakorzeniły się zarówno teoretyczne podwaliny polityki społecznej i jej praktyczne przykłady. Formulowane były definicje polityki społecznej, precyzowano zakres tej dziedziny i ustalano desygnaty zjawiska. W Polsce na początku XX wieku A. Szymański twierdził, że przedmiotem polityki społecznej jest dobro warstwy pracy najmniej w ogóle, a w szczególności pracy fizycznej, lub inaczej, określenie należytego stosunku międzypracodawcami i pracownikami [6, s.4–6].

W kolejnych latach definicja polityki społecznej ewoluowała, przegląd podejść zawarto w tab. 1.

Tabela 1.

Ewolucja definicji polityki społecznej w Polsce

Autor	Treść definicji
J. Orczyk (2005)	“... naczelnym celem polityki społecznej było i jest zapewnienie poczucia bezpieczeństwa egzystencjalnego, w tym przede wszystkim ekonomicznego, poprzez wytworzenie i utrzymanie sieci zobowiązań gwarantowanych przez państwo (niekiedy przez nie bezpośrednio realizowanych)...”
A. Kurzynowski (2001)	“Polityka społeczna to działalność państwa, samorządu i organizacji pozarządowych zmierzająca do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, prorozwojowych struktur społecznych oraz stosunków społecznych opartych na równości i sprawiedliwości społecznej, sprzyjających zaspokajaniu potrzeb społecznych na dostępnym poziomie”
R. Szarfenberg (2001)	“Działalność publiczna, której zamierzone cele i osiągnięte rezultaty dotyczą warunków, poziomu i jakości życia społeczeństw jako całości, a także wybranych zbiorowości osób, rodzin czy gospodarstw domowych”
T. Kowalak (2000)	Polityka społeczna jako “sfera działań państwa, innych podmiotów publicznych oraz społecznych organizacji pozarządowych, mająca na celu kształtowanie godnych warunków życia ludności i poprawnych stosunków międzyludzkich”, “Współczesne państwo dźwiga główny ciężar przeciwdziałania powstawaniu i rozszerzaniu się grup marginalnych... W ostatecznym ujęciu ich [państwowych systemów zabezpieczenia społecznego] zadaniem jest zachowanie spokoju społecznego, a implícite przeciwdziałanie procesom społecznej marginalizacji”
J. Auleytner (2000)	“... polityka społeczna to działalność państwa, samorządu i organizacji pozarządowych, której celem jest wyrównywanie drastycznych różnic socjalnych między obywatelami, dawanie im równych szans i asekurowanie ich przed skutkami ryzyka socjalnego”

Autor	Treść definicji
L. Dziewiecka-Bokun (1999)	“Nowoczesna polityka społeczna w praktycznym wymiarze dotyczy... zaspokajania podstawowych potrzeb przez zaopatrywanie w dobra i usługi, zwłaszcza w dziedzinie lecznictwa, opieki i pomocy społecznej, edukacji, mieszkalnictwa i dochodów... kontroli stanu stosunków społecznych opartych na różnicach statusów: ekonomicznego i socjalnego, jak na przykład ochrona pracowników i konsumentów, zmniejszanie różnic między klasami i grupami społecznymi w dochodach i poziomie edukacji... zarządzaniem konfliktami generowanymi przez podsystem społeczny i jego obszar graniczny z podsystemami politycznym i gospodarczym”
E. Wnuk-Lipiński (1996)	Szeroko rozumiana polityka społeczna może być określona jako nieustanne, zorganizowane i świadome działanie nakierowane na utrzymywanie względnej równowagi między dwiema wartościami: wolnością i równością. Polityka społeczna w najbardziej ogólnym sensie jest procesem redystrybucji dóbr i usług wedle pewnych normatywnych założeń (zwanych często sprawiedliwością społeczną), jest to proces wprowadzany przez te siły, które kontrolują priorytety takiej redystrybucji. Polityka społeczna rozumiana jako proces redystrybucji jest więc podejmowana w celu korekcji tych procesów gospodarczych i społecznych, które naruszają zespół wartości definiowanych jako sprawiedliwość społeczna... Proces redystrybucji oznacza w istocie tyle, realokacja dóbr i usług odbywa się na rzecz jednych grup społecznych kosztem innych grup społecznych
B. Kańtoch, B. Szatur-Jworska (1996)	“Przedmiotem zainteresowania polityki społecznej są potrzeby, ich rodzaje, stan i sposób ich zaspokojenia z punktu widzenia jej celu generalnego, jakim jest postęp społeczny”
G. Firlit-Festnak, B. Szatur-Jworska (1994)	“Celowa działalność państwa i innych organizacji w dziedzinie kształtowania warunków życia i pracy ludności oraz stosunków społecznych, mająca na celu między innymi zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu, zapewnienie ładu społecznego”
L. Dziewiecka-Bokun, J. Mielecki (1994, 1998)	“Działania polityki społecznej obejmują dwie sfery. Sfera socjalna... [-] sfera konsumpcji i podziału... promocja produktywności... [-] inwestycje w rozwój człowieka, inwestycje w kapitał ludzki”
J. Supińska (1991)	“Pojęcie polityki społecznej można starać się sprecyzować określając przedmiot, cele, środki i podmioty polityki społecznej... jej naczelnne zadanie... obrona człowieka przed niezaspokojeniem jego potrzeb, początkowo najbardziej elementarnych, niezbędnych dla fizycznego przetrwania, a następnie także potrzeb rozwojowych, co prowadzi w działalności pewnych instytucji i sił społecznych... do formułowania coraz bardziej przemyślanych i kompleksowych programów postępu społecznego... Zasięgiem przedmiotowym polityki społecznej są cztery wielkie sfery życia, a mianowicie: 1) pracy, 2) dobrobytu, 3) kultury społecznej i 4) ładu społecznego”, “... differentia specifica polityki społecznej... to, co wpływa znacząco na ewolucję i zaspokojenie potrzeb, to, co grozi przyjętej koncepcji postępu społecznego lub ją urealnia. Podmioty polityki społecznej używają środków prawnych, ekonomicznych, informacyjnych i kadrowych. Cechą środków stosowanych przez politykę społeczną obok nieodpłatnych świadczeń socjalnych jest ... dążność do instytucjonalizacji, formalizacji i organizowania warunków życia dla całych zbiorowości”, “... polityka społeczna omalże bez przerwy zmierza do wpływania na ludzkie zachowania (bo zaspokajanie potrzeb łączy się z reguły z jakimiś zachowaniami)...”
I. Sieńko (1986)	“Tak ujmowana polityka społeczna... bliska jest koncepcji sterowania procesami społecznymi... Jej celem praktycznym winno być zatem takie ułożenie warunków życia i pracy, w których człowiek mógłby harmonijnie realizować swoje osobiste cele i znajdować motywację do pracy na rzecz społeczeństwa. Polityka socjalna, skoncentrowana na rozdzielaniu świadczeń społecznych i dóbr nie jest w stanie tych celów zrealizować... W przeciwnieństwie do tego cechą charakterystyczną szeroko pojętej polityki społecznej jest jej integracyjny charakter, wyrażający się w takim sterowaniu procesami społecznymi, które zapewnia sprawne funkcjonowanie całych zbiorowości i przebieg procesów gospodarczych oraz określa jasno miejsce i rolę jednostki w społeczności, stwarza podstawy jej harmonijnego rozwoju psychospołecznego, co zapobiega zjawiskom dezintegracji i napięciom społecznym”
S. Czajka (1986)	“polityka społeczna jako działalność praktyczna... stanowi... szeroki zespół celowych i planowych działań państwa socjalistycznego i jego organów władzy... oraz organów administracji państwowej... organizacji społecznych i zawodowych, instytucji wyspecjalizowanych w świadczeniach określonych usług społecznych oraz zakładów pracy zmierzających do: systematycznej poprawy warunków bytu i pracy społeczeństwa, usuwania i łagodzenia występujących nierówności społecznych, kształtowania prawidłowych stosunków międzyludzkich w życiu społecznym, a także eliminowania źródeł powstawania i przeciwdziałania przejawom patologii społecznej, przy użyciu dostępnych środków materialnych i instrumentów społecznych, optymalnie wykorzystanych i zastosowanych zgodnie z socjalistycznymi zasadami współżycia społecznego”

Autor	Treść definicji
J. Szczepański (1981)	“Polityka społeczna powstała jako metoda i teoria przewycięzania niedostatku, jako szukanie sprawiedliwości w społeczeństwie i zapewnienie warunków życia we względny dobrobycie wszystkim obywatelom państwa bez względu na ich pozycję w społeczeństwie, poziom wykształcenia i wykonywany zawód. Była więc przede wszystkim działaniem na rzecz klas ekonomicznie słabszych, była dążeniem do stworzenia możliwości zaspokojania potrzeb, bez kwalifikowania tych potrzeb... bez wdawania się w różnicowanie potrzeb rzeczywistych i pozornych. Zajmując się raczej klasami upośledzonymi miała do czynienia przede wszystkim z niezaspokojonymi potrzebami rzeczywistymi. Jej głównym zamierzeniem było rozwijać potrzeby rzeczywiste i stwarzać warunki ich zaspokojania... Proponowana tutaj koncepcja polityki społecznej... [która] zajmuje się sprawami bytowymi, konsumpcją wszystkich klas społecznych i zmierza przede wszystkim do regulowania procesu rozwoju potrzeb. Jest to zagadnienie podstawowe, a zadanie polega na tym, aby rozwój potrzeb utrzymać na poziomie potrzeb rzeczywistych, rozsadnie ograniczając powstawanie potrzeb otczkowych i nie dopuszczając do rozwoju potrzeb pozornych... Polityka społeczna zmierzająca do kierowania procesem rozwoju potrzeb jest więc polityką społeczeństw o zaawansowanych gospodarkach, w których istnieją obiektywne możliwości zaspokojania potrzeb rzeczywistych i życia godnego w umiarkowanym dobrobycie... Zadaniem polityki społecznej i gospodarczej chcąc kierować rozwojem potrzeb będzie więc tworzenie stylu życia, sposobu życia, akceptowanego na podstawie wiedzy o życiu uzyskanej w systemie oświatowym... w systemie kształcenia ustawicznego...”
M. Ołędzki (1981)	Definicja współczesnej polityki społecznej jako zajmującej się sterowaniem budową struktury społecznej socjalizmu, przy czym budowa socjalistycznej struktury społecznej oznacza w obecnych warunkach... celową działalność państwa i innych podmiotów społecznych zmierzającą do wywołania pożądaných zmian struktury społecznej... ogólnie określonych przez ideologię marksistowsko-leninowską, ale realizowanych stopniowo i kompleksowo przez planowy rozwój gospodarki narodowej i kształtowanie socjalistycznej nadbudowy, a... sterowanie jest wywoływaniem pożądaných zmian struktury
J. Danecki (1980)	W ujęciu najszerszym rozumie się politykę społeczną jako umiejętność wyboru podstawowych celów rozwoju społecznego na bliższą i dalszą metę i ustalenia zgodnie z nimi kryteriów oceny bieżącej działalności publicznej. W węższych ujęciach polityka społeczna rozumiana jest jako działalność bezpośrednio organizująca poprawę warunków pracy i życia, lub też, jako sztuka regulowania stosunków społecznych w mniejszej i szerszej skali. Główną troską polityki społecznej było zawsze łagodzenie upośledzeń i napięć, wywołanych przez funkcjonowanie mechanizmów ekonomicznych. Dzisiaj akcent przesuwa się na szeroko pojętą profilaktykę, na szukanie możliwości usuwania źródeł istniejących problemów społecznych i zapobieganie powstawaniu nowych... polityki społecznej rozumianej jako celowe organizowanie postępu społecznego... Jako podstawowe zadanie polityki społecznej przyjmuje się zwykle w Polsce kształtowanie takich warunków życia zbiorowego, które sprzyjałyby w sposób możliwie optymalny realizacji trzech współzależnych celów społecznych: [1] powszechności dobrobytu pojętego szeroko, a nie tylko konsumpcyjnie, [2] rozwojowi i racjonalnemu spożytkowaniu społecznego zasobu zdolności i umiejętności, [3] takim formom współpracy, które dają pole do ekspresji dążeń indywidualnych ograniczając zarazem możliwość ich realizowania kosztem innych jednostek i zbiorowości
W. Szubert (1979)	Przez politykę społeczną rozumie się celowe oddziaływanie państwa, związków zawodowych i innych organizacji na istniejący układ stosunków społecznych, zmierzające do poprawy warunków bytu i pracy szerokich warstw ludności, usuwania nierówności społecznych oraz podnoszenia kultury życia... Zmierzająca ona [koncepcja polityki społecznej jako pewnej całości] do objęcia wspólną nazwą tych wszystkich zakresów działania, których bezpośrednim celem jest zaspokojenie ważnych potrzeb szerokich warstw ludności... Za podstawowy cel socjalistycznej polityki społecznej należy uznać... zaspokojenie potrzeb ludzkich w tym szerokim zakresie, który decyduje o prosperowaniu jednostek, a przez to o prawidłowym rozwoju całego społeczeństwa... główne środki działania polityki społecznej obejmują: 1) Kształtowanie dochodów ludności poprzez kontrolowanie dochodów z pracy... oraz udostępnianie świadczeń pieniężnych... 2) Udostępnianie świadczeń rzeczowych... 3) Organizowanie usług... 4) Rozbudowę urządzeń służących zaspokojaniu potrzeb całych zespołów ludzkich... 5) Organizowanie współpracy i samorządnych form działalności...
J. Rosner (1979)	Polityka społeczna to działalność państwa i organizacji społecznych w dziedzinie kształtowania warunków życia i pracy zmierzająca do optymalnego zaspokojenia indywidualnych i społecznych potrzeb ludności, oparta na zasadzie socjalistycznego egalitaryzmu [marksistowska zasada podziału według ilości i jakości pracy]
A. Rajkiewicz (1975, 1998)	“Polityka społeczna (zwana też polityką socjalną) to działalność państwa i innych podmiotów, kształtująca warunki pracy i bytu (warunki życia) ludności. Charakter, zakres, cele i

Autor	Treść definicji
	metody polityki społecznej zależą od ustroju politycznego i poziomu rozwoju sił wytwórczych kraju. Obecnie w praktyce dydaktycznej naszą politykę społeczną definiuje się jako celową działalność państwa i innych podmiotów w dziedzinie kształtowania warunków życia ludności i stosunków międzyludzkich, zmierzającą do optymalnego zaspokojenie potrzeb ludzkich zgodnie z zasadami socjalistycznego systemu wartości, uwzględniających współzależność między postępow społecznym a wzrostem gospodarczym”. “Polityka społeczna jako ta sfera działania państwa oraz innych ciał publicznych i sił społecznych, która zajmuje się kształtowaniem warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich (zwłaszcza w środowisku zamieszkania i pracy)”
K. Secomski (1967)	Celem polityki społecznej i planowania społecznego jest zapewnienie – w drodze bezpośredniego kształtowania i pośredniego oddziaływania wszechstronności postępu społecznego, powszechności i równego dostępu do świadczeń socjalnych oraz stopniowania i optymalizacji tempa pożądaných zmian społecznych, Polityka społeczna i programowanie rozwoju społecznego to działalność państwa (i określonych organizacji), mająca na celu najbardziej efektywne użycie środków materialnych dla podniesienia poziomu życia ludności i rozbudowy urządzeń socjalnych, z finalnym założeniem stałego polepszania i korzystnych przemian w zakresie wszechstronnego zaspokojenia potrzeb indywidualnych i społecznych
S. Rychliński (1938)	“Polityka społeczna jest to więc naukowo usystematyzowany zbiór wskazówek, jak usuwać a choćby łagodzić niesprawiedliwości i szkody plynące dla jednostki i społeczeństwa z ustroju pracy najemnej, oraz jak przeciwdziałać dalszemu narastaniu tych niesprawiedliwości i powstawaniu nowych szkód”
Z. Daszyńska-Golińska (1933)	Naczelnym zadaniem polityki społecznej, podobnie jak wszelkiej polityki, jest postępek ogólnego dobrobytu. Służyć ona chce temu celowi, podnosząc dobrobyt [dalej także: poziom moralny i umysłowy] szerokich mas pracujących, przede wszystkim pracowników zależnych... Dokonuje się to za pośrednictwem reform... Reformy społeczne... złożyć muszą sobie drogę w pogładach i urabiać moralność społeczeństwa, aby były umiejętnie stosowane i wykonywane... Podmiotem, który te reformy nakazuje i nadzoruje ich wykonanie... jest państwo... Polityka społeczna stwarza normy pracy i bytu dla pracowników żyjących w danym okresie czasu. Nie powinna wszakże zapominać o prawach dziedzicznych
W. Zawadzki (1927)	Celem polityki społecznej jest podnoszenie dobrobytu warstw pracujących przy umiarkowanej demokracji stosunków społecznych oraz rozwoju ustawodawstwa socjalnego
A. Szymański (1925)	“Przedmiotem polityki społecznej jest dobro warstwy pracy najemnej w ogóle, a w szczególności pracy fizycznej, lub inaczej, określenie właściwego stosunku między pracodawcami i pracownikami... polityka społeczna tym się różni od opieki społecznej, że ma do czynienia z masą, a nie z jednostkami, przede wszystkim ze zjawiskami pracy i pojęciem sprawiedliwości, a nie ze zjawiskiem ludzkiego życia, miłosierdzia i litości oraz, że częściej posługiwac się może przymusem”

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Auleytner J. *Strategia polskiej polityki społecznej*, w: *Strategia rozwoju Polski do roku 2020 tom II, Komitet Prognoz “Polska 2000 Plus”*, Warszawa 2000; Czajka S. 1986 *Propeudeutyka polityki społecznej*, w: Czajka S. red. *Zarys polityki społecznej*, PWE; Danecki J. 1980 *O postępie społecznym i polityce społecznej*, [za:] Aniol W. (red.) 1984 *Polityka społeczna. Wybór tekstów teoretycznych*, IPS UW; Daszyńska-Golińska Z. 1933 *Czym jest polityka społeczna?*, w: Aniol W. red. 1984 *Polityka społeczna. Wybór tekstów teoretycznych*, IPS UW; *Dziewięcka-Bokun L. Systemowe determinanty polityki społecznej*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 1999; *Dziewięcka-Bokun L., Mielecki J. “Wybrane problemy polityki społecznej”*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, 1998; *Firlit-Fesnak G., Szatur-Jaworska B., Leksykon pojęć socjalnych*, IPS, 1994; *Kańtoch B., B. Szatur-Jaworska, Diagnozowanie ludzkich potrzeb i ich zaspokojenie w polityce społecznej*, [w:] A. Rajkiewicz, J. Sipińska, M. Książkowski (red.) *Polityka społeczna. Materiały do studiowania*, Interart, Warszawa 1996; Kowalak T. *Polityka społeczna. Wybrane zagadnienia*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Białystok 2000; Kurzynowski A. *Związki polityki społecznej z polityką gospodarczą*, [w:] Kurzynowski A. red. *Polityka społeczna, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2001*; Ołędzki M. 1981 *Wstęp do teorii polityki społecznej*, PWE; Orczyk J. *Polityka społeczna. Uwarunkowania i cele*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2005; Rajkiewicz A. 1998 *Istota polityki społecznej wczoraj i dziś*, w: Rajkiewicz A., Sipińska J., Książkowski M. red. 1998 *Polityka społeczna, “Śląsk”*; Rajkiewicz A. red. 1979 *Polityka społeczna*, PWE; Rosner J. 1979 *Teoria i praktyka polityki społecznej*, w: Aniol W. red. 1984 *Polityka społeczna. Wybór tekstów teoretycznych*, IPS UW; Rychliński S. 1938 *Polityka społeczna*, w: P. Wójcik wyb. i wstęp 1976 S. Rychliński. *Wybór pism*, PWN; Sieńko I. 1986 *Polityka socjalna czy polityka społeczna?*, w: Piekara A., Sipińska J. red. *Polityka społeczna w okresie przemian*, PWE; Sipińska J. *Dylematy polityki społecznej*, Instytut Polityki Społecznej UW, Warszawa 1991; Szarfenberg R., *Krytyka i afirmacja polityki społecznej*, IFiS PAN, Warszawa 2008; Szarfenberg R., *Modele polityki społecznej w teorii i praktyce*, *Problemy polityki społecznej. Studia i dyskusje*, 12/2009; Szczepański J. 1981 *Konsumpcja a rozwój człowieka*, PWE; Szubert W. 1979 *Przedmiot, geneza i zakres socjalistycznej polityki społecznej*, w: A. Rajkiewicz red. *Polityka społeczna*, PWE;

Szymański A. Polityka społeczna, Lublin 1925; Wnuk-Lipiński E. Demokratyczna rekonstrukcja, PWN, Warszawa 1996; Zawadzki W. Polska polityka socjalna a gospodarstwo społeczne, Kraków 1927.

Polityka społeczna jest przede wszystkim działalnością praktyczną. Praktyce towarzyszyły jednak zawsze dociekania zmierzające do uporządkowania podstaw koncepcyjnych, do ukierunkowania dążeń wyrażających różne oceny i poglądy, które determinują ostatecznie rozwiązania praktyczne. Podstawowy spór toczył się zawsze wokół zakresu “makrospołecznego” traktowania polityki społecznej. Pierwsze przepisy dotyczące spraw społecznych regulowały kwestie swobodnego przepływu pracowników i koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Brak koordynacji systemu ubezpieczeń społecznych stanowiłby barierę dla swobody poruszania się osób, co w konsekwencji mogłoby mieć negatywny wpływ na wspólny rynek [7, s. 12–18].

Model w znaczeniu pewnego konstruktu logicznego używany jest w nauce, jak wiadomo, w dwojaki sposób: 1) jako narzędzie klasyfikacji zjawisk rzeczywistych w celu odwzorowania (rekonstrukcji) analizowanych zjawisk; 2) jako odzwierciedlenie wyobrażeń o rzeczywistości przyszłej, do jakiej się dąży, którego celem jest projektowanie (konstrukcja) przyszłych rozwiązań [8, s.188–202]. Znane koncepcje teoretyczne odnoszące się do polityki społecznej zawierają oba te aspekty.

Teoretycy polityki społecznej dążyli zwykle do sporządzenia typologii, które odzwierciedlałyby rzeczywistość (istniejącą lub proponowaną) treść prowadzonej polityki. Opierano się w nich na różnorodnych kryteriach. Początkowo stosowano kryteria ilościowe, które z czasem zastępowane były kryteriami jakościowymi, takimi jak: charakter dostępu do świadczeń i usług; selektywność lub powszechność ochrony socjalnej; poziom świadczeń i usług; zakres i cele polityki rynku pracy; sposoby finansowania programów socjalnych. Najbardziej znaczące klasyfikacje polityki społecznej prowadzonej przez państwo stworzyli: R.M. Titmuss, N. Furniss i T. Tilton oraz G. Esping-Andersen. R.M. Titmuss wyróżnił trzy modele polityki społecznej [9, s.146–147]. model marginalny (rezydualny), który najkrócej wyraża stwierdzenie, iż “polityka społeczna może wkroczyć jedynie wtedy, gdy zawodzi zaspokajanie potrzeb w oparciu o rynek prywatny lub rodzinę i tylko pod postacią rozwiązań doraźnych”, model motywacyjny (służebny, wydajnościowy), w którym polityka socjalna traktowana jest jako dodatek do gospodarki “pełniący wobec niej rolę służebną”; model instytucjonalno-redystrybucyjny, przy którym polityka społeczna jest integralną instytucją w ramach danego społeczeństwa, gwarantuje powszechny dostęp do świadczeń i usług w oparciu o kryterium potrzeb. Koncepcja N. Furnissa i T. Tiltona zgodnie z kwalifikacją zaproponowaną przez tych dwóch autorów państwo może występować jako: [1, s.201–206]. państwo “pozytywne”, w którym polityka społeczna ma chronić właściciela kapitału przed trudnościami związanymi z grą sił rynkowych i przed żądaniem redystrybucji dochodów; państwo “bezpieczeństwa socjalnego”, w którym celem polityki społecznej jest zagwarantowanie minimalnego dochodu wszystkim obywatelom; państwo “dobrobytu społecznego”, w którym celem polityki społecznej jest wyrównanie warunków życiowych wszystkich obywateli. Esping-Andersen sformułował nową

klasyfikację sposobów podejścia państwa do polityki społecznej. Zaproponował zastąpienie używanego dotychczas pojęcia “modele” pojęciem “reżimy”. Uznał, że państwo może traktować politykę społeczną w różnoraki sposób tworząc [2, s.47–61]: reżim liberalny, reżim konserwatywno-korporacyjny, reżim śródziemnomorski, reżim socjaldemokratyczny, reżim postkomunistyczny.

Do modelu Esping-Andersena odwołuje swoją klasyfikację M. Książkowski, wyróżniający:

1) model marginalny (rezydualny) – realizacja polityki społecznej jest przedsięwzięciem ubocznym (na małą skalę). Potrzeby obywateli są zaspokajane przez rynek prywatny i rodzinę, a nie państwo. Istotna jest rola NGO’s. Gdy mechanizmy te zawodzą może wkroczyć polityka społeczna, ale jako rozwiązania doraźne. Realizowany np. w USA i Wielkiej Brytanii;

2) model motywacyjny (korporacyjny, służebny) – polityka społeczna ma w nim szerszy zakres. Opuszcza się większą ingerencję państwa, z tym, że polityka społeczna powinna wspierać rozwój gospodarczy, stanowić dodatek do gospodarki, służyć rozwojowi gospodarki. Model ten koncentruje się na ludziach pracujących (udział człowieka w społecznym podziale pracy). Szczególna rola instrumentów polityki społecznej dotyczy rozwiązań ubezpieczeniowych. Funkcjonowanie tego modelu jest kształtowane przez lojalność klasową i grupową. Słowo “korporacyjny” pokazuje, że wysokość przyznawanych świadczeń zależy od przynależności korporacyjnych (zawodowych). Realizowany np. w Niemczech, Francji, Belgii.

3) model instytucjonalno-redystrybucyjny – polityka społeczna uważana jest za integralną instytucję w ramach danego społeczeństwa. Gwarantuje powszechny dostęp do świadczeń i usług, opierając się głównie na kryterium potrzeb. Instytucje publiczne są odpowiedzialne za dobrobyt jednostki, a nie sama jednostka czy korporacja. W modelu tym zakłada się pełnienie przez politykę społeczną funkcji redystrybucji dochodów. Redystrybucja – przez rozbudowany system podatkowy, jest konieczna by zasilać rozbudowaną sferę instytucji publicznych. System podatkowy ma prowadzić do redystrybucji dochodów. Realizowany jest w krajach skandynawskich: Dania, Norwegia, Szwecja.

Należy podkreślić, że również w Polsce w ostatnich latach obserwuje się zmianę paradygmatu w podejściu do pomocy społecznej, która przez wiele lat po transformacji systemowej miała charakter pasywny i osłonowy. Jak pisze J. Hrynkiewicz, można wyróżnić cztery fazy ewolucji pomocy społecznej po 1989 r. [5, s. 97–98].

1. lata 1989–1990 obejmowały prace nad ustawą o pomocy społecznej oraz organizowanie i przygotowywanie instytucji i służb społecznych do podjęcia nowych wyzwań;

2. lata 1991–1998 – wraz z uchwaleniem nowej ustawy zreformowano strukturę administracyjną, powołano samorząd gminny, utworzono gminne ośrodki pomocy społecznej jako podstawową jednostkę pomocy społecznej;

3. lata 1999–2003 – reforma administracyjna, utworzenie powiatów i reorganizacja województw wymusiły kolejne zmiany w organizacji systemu pomocy społecznej w Polsce: powołano powiatowe centra pomocy rodzinie, powiatom przekazano wszystkie placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze, rehabilitację

społeczno–zawodową niepełnosprawnych, pomoc komбатantom i uchodźcom;

4. od roku 2004 – nastąpiło przeorientowanie pomocy społecznej w kierunku aktywizacji i integracji społecznej (a nie jak to miało miejsce początkowo – opieki społecznej); w związku z włączeniem Polski w struktury Unii Europejskiej, nasz kraj objęto metodą otwartej koordynacji, z drugiej zaś strony – uzyskaliśmy dostęp do środków Europejskiego Funduszu Społecznego na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Wejście do UE wymusiło reorganizację wewnętrzną systemu pomocy społecznej, a tym samym zmianę odpowiednich aktów prawnych i rozwiązań, które w większym stopniu łączą pomoc społeczną z polityką rynku pracy i aktywizacji, a także z gospodarką społeczną.

Zdaniem M. Grewińskiego, od 2004 r. poprzez system pomocy społecznej próbuje się “skanalizować” działania aktywizacyjne nastawione na przywrócenie zdolności do zatrudnienia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (employability). W nowym paradygmacie duży nacisk kładzie się na przeorientowanie myślenia o systemie rozwiązywania problemów społecznych, który powinien w większym stopniu niż dotychczas włączać nowe podejścia do polityki społecznej, szczególnie związane z polityką aktywizacji, obywatelską polityką społeczną, gospodarką społeczną i przedsiębiorczością społeczną[3,s.16]. Zmiany w duchu nowego paradygmatu idą w kierunku, aby publiczny system opieki społecznej z rozbudowanym systemem świadczeń finansowych zastąpić mieszanym systemem pomocniczym (welfare mix) z rozbudowanymi usługami aktywizacji i integracji społecznej (bardziej angażującym i aktywizującym grupy docelowe oraz stosującym różnorodne mieszane formy wsparcia). Po ponad dziesięćdziesięcioletnim okresie prowadzenia pasywnej polityki pomocy społecznej, opartej głównie na świadczeniach finansowych i usługach opiekuńczych, powoli następuje renesans pracy socjalnej, szczególnie związanej z rodziną [4, s. 23–24].

Bibliografia

1. Furniss N., Tilton T. The Case for the Welfare State: From social security to social equality, Indiana University Press, Bloomington 1977 [za:] Nagel S.S., Handbook of Global Economic Policy, Marcel Dekker Inc., Nowy York, 2000.
2. Furniss N., Tilton T. The Case for the Welfare State: From social security to social equality, Indiana University Press, Bloomington 1977 [za:] Nagel S.S., Handbook of Global Economic Policy, Marcel Dekker Inc., Nowy York, 2000.
3. Grewiński M. Od systemu opieki przez politykę pomocy do aktywizacji i integracji społecznej, [w:] Grewiński M., Krzyszkowski J. (red.), Współczesne tendencje w pomocy społecznej i pracy socjalnej, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Warszawa, 2011.
4. Grewiński M., Rymśa M. (red.) Polityka aktywizacji w Polsce. Usługi reintegracji w sektorze gospodarki społecznej, Warszawa, 2011.
5. Hrynkiewicz J. Zakres i kierunki zmian w pomocy społecznej, [w:] Rymśa M. (red.) Reformy społeczne – bilans dekady, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP, Warszawa, 2004.
6. Karpowicz E. Modele polityki społecznej. Kierunki zmian polityki społecznej w Polsce. Informacja BSiE nr 1249 (IP–111S), 2006.
7. Kłós A., Tomaszewska K., Szura J. Polityka społeczna w krajach Unii Europejskiej i jej wpływ na Polskę., Zeszyty Naukowe, Współczesne problemy zarządzania, Gospodarka i rozwój regionalny, Wydawnictwo PWSTE w Jarosławiu, Jarosław, 2014.
8. Otczyk J. Polityka społeczna, Uwarunkowania i cele, Wyd. AE, Poznań, 2008
9. Titmuss R. M. Problems of Social Policy, HMSO, Londyn 1950; Titmuss R.M. What is Social Policy?, Allen and Unwin, Londyn, 1974.

Przybyszewska K., Doctor the State School of Higher Professional Education in Plock (Poland, Plock), kinga.przybyszewska@gmail.com

Evolution of social policy in Poland– outline definitional

The aim of this article is a presentation of evolution of social policy definition in Poland. Theoreticians of social policy generally pursued to compile the typology which compile with the provided actually policy.

Keywords: social policy, social policy models.

Пшибишевська К., кандидат гуманістичних наук, Інститут Наук Гуманістичних та Суспільних, Державна Вища Школа Заводова в Плоцьку (Польща, Плоцьк), kinga.przybyszewska@gmail.com

Еволюція соціальної політики в Польщі у визначеннях

Розглянуто еволюцію дефініційної соціальної політики в Польщі. Охарактеризовано, що теоретики соціальної політики, як правило, прагнули розробити нову типологію, яка відображала б реальне (існуючих або пропонуваніх) змісту політики.

Ключові слова: соціальна політика, моделі соціальної політики.

Пшибишевская К., кандидат гуманитарных наук, Институт Наук Гуманитарных и Общественных, Государственная Высшая Школа Заводова в Плоцке (Польша, Плоцк), kinga.przybyszewska@gmail.com

Эволюция социальной политики в Польше в определениях

Рассмотрена эволюция дефиниционной социальной политики в Польше. Охарактеризовано, что теоретики социальной политики, как правило, стремились разработать новую типологию, которая отражала бы реальное (существующих или предлагаемых) содержание политики.

Ключевые слова: социальная политика, модели социальной политики.

* * *

УДК 32–027.21

Смирнова К. Є.

здобувач кафедри політології та державного управління, Донецький національний університет (Україна), k.smirnova@donnu.edu.ua

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕВОЛЮЦІЙНИХ КОНФЛІКТІВ У КРАЇНАХ АРАБСЬКОГО СХОДУ В ПЕРІОД “АРАБСЬКОГО ПРОБУДЖЕННЯ”

Робиться спроба визначити основні тенденції та чинники розвитку революційних конфліктів у країнах арабського світу, що стали ареною масових антиурядових виступів і формування революційних рухів наприкінці 2010 – початку 2011 рр. Основну увагу автор приділяє конфігурації контексту, у якому розгорталася протистояння: структурним особливостям правлячого режиму і специфіці конкретного соціуму, характеристикам правлячої еліти та її відповіді на революційний виклик, системі міжнародних впливів. Особливий наголос робиться на здатності режиму зберегти контроль над силовими структурами, одночасно запобігаючи формуванню широкого суспільного опозиційного консенсусу шляхом маніпуляції протиріччями між соціальними групами, як важливої складової стратегії виживання.

Ключові слова: арабський схід, революція, політичний режим, силові структури, конфесійні протиріччя.

Революційні рухи, які з кінця 2010 – початку 2011 року, охопили арабський світ, були викликані багато в чому схожими причинами. Вони проголошували подібні цілі, ідеї та гасла, позичаючи один в одного тактику та засоби спротиву. Однак, фактично з самого початку їх еволюція та розвиток протистояння з режимами, проти яких вони виступали, отримали різні траєкторії. Якщо революціонерам Тунісу та Єгипту вдалося швидко подолати спротив та призвести до повалення диктаторів, зустрівшись згодом із різними викликами на шляху до перетворення із різним успіхом, то в Лівії та Ємені для цього знадобилися місяці напруженої боротьби, у першому випадку – збройної. У Бахреїні потужний рух протесту зазнав поразки, а в Сирії виродився у громадянську війну з активним залученням іноземних держав, яка триває й сьогодні. Стадії, динаміка, результати були суто